

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Tereza Koreníková

**Kybergrooming u žáků 2. stupně základních škol na
vybraných komunikačních platformách (Instagram,
Snapchat, Messenger)**

Olomouc 2023

Vedoucí práce: doc. Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 19. 4. 2023

.....

Tereza Koreníková

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji doc. Mgr. Kamilovi Kopeckému, Ph.D., za odborné vedení práce, cenné rady ochotu a spolupráci. Také děkuji ředitelům základních škol, kteří mi umožnili realizaci dotazníkového šetření v jejich škole.

Obsah

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Elektronická komunikace	8
1.1 Online svět.....	8
1.2 Sociální sítě	8
1.3 Platformy	9
1.3.1 Sociální platformy	9
1.3.2 Komunikační platformy.....	11
1.4 Specifika komunikace v kyberprostoru	12
1.5 Falešné profily	13
2. Kybergrooming.....	15
2.1 Manipulace	15
2.1.1 Příprava na kontakt s obětí	16
2.1.2 Kontakt s obětí a prohlubování vztahu	16
2.1.3 Příprava na schůzku.....	16
2.1.4 Realizace setkání	17
2.2 Webcam trolling	18
2.3 Typologie predátora.....	19
2.4 Sociální inženýrství	19
2.5 Kauzy v České republice	20
2.5.1 Lukáš Bako	20
2.5.2 Pavel Hovorka	20
3. Psychologie.....	22
3.1 Psychologie oběti.....	22
3.2 Psychologie predátora.....	23
EMPIRICKÁ ČÁST	25

4. Stanovení cílů a výzkumných otázek	25
4.1 Metoda sběru dat a výzkumný vzorek.....	25
4.2 Zpracování dat	26
4.3 Analýza dat.....	26
4.4 Shrnutí výsledků.....	37
5. Závěr.....	39
Zdroje	40
Online zdroje	41
Seznam grafů, tabulek a obrázků.....	43
Přílohy	44
ANOTACE.....	52

ÚVOD

Sociální sítě jsou fenoménem dnešní doby. Tvoří velkou část našeho života a denně na nich strávíme i několik hodin. Éra sociálních sítí je natolik populární, že je na světě používá přes 4,6 miliardy lidí, což je víc jak 50 % z celkové populace (datareportal.com). S používáním internetu se však stále objevují nová rizika, která nás dennodenně ohrožují. Mezi nejznámější pojem patří asi kyberšikana. Existují však další, méně známá rizika, jako například kyberstalking, sexting nebo kybergrooming. I přes to, že většina populace nezná tato označení, tak ví, o jaký druh chování se jedná. Podle výzkumu Českého statistického úřadu ke konci roku 2022, používalo sociální sítě více než 58 % obyvatel České republiky nad 16 let, což je přes 5 milionu uživatelů. V tomto počtu lidí však nalezneme i takové, kteří na internetu nevystupují pod svou pravou identitou. Zároveň zde najdeme také členy, kteří ještě nedosáhli věkové hranice potřebné pro vytvoření profilu na sociálním účtu. Když se tyto dvě skutečnosti na internetu potkají, může nastat problém. A přesně tomuto tématu bych se chtěla věnovat ve své bakalářské práci.

Důvodem výběru tématu z okruhu rizikového chování na internetu, byl zájem o toto téma a také zvědavost dozvědět se o tomto tématu něco více. Konkrétně kybergrooming byl vybrán na základě inspirace filmem „V síti“ (Klusák, 2020), který se tomuto tématu věnuje. Pojem kybergrooming je v populaci neznámý. Tato skutečnost byla ověřena při rozhovorech nad tématem bakalářské práce. Pokud však lidem vysvětlíme tento jev, zjistíme, že toto chování znají, jen ho neumí pojmenovat. Vyšší zájem o téma kybergroomingu nastal, právě díky zmíněnému filmu, čímž se pojem vryl do podvědomí populace. Přesně toto je důvod psaní mé bakalářské práce. Cílem teoretické části práce je přiblížit lidem tento pojem a jeho problematiku. Seznámit je s riziky, typickým chováním nebo typologií predátorů. Praktická část se bude následně zabývat výskytu kybergroomingu u dětí druhé stupně základní školy. Skutečnost bude zkoumána na třech vybraných platformách, a to Instagram, Snapchat a Messenger. V současné době se jedná o nejvíce využívané sítě, především u mladých lidí a dětí. Práce se skládá z teoretické části, která obsahuje tři kapitoly a empirické části, která má jednu hlavní kapitolu a čtyři podkapitoly. Hlavním cílem práce je zjistit četnost výskytu

kybergroomingu u žáků 2. stupně základních škol, a na kterých platformách se tento jev nejvíce vyskytuje.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Elektronická komunikace

1.1 Online svět

Jeden z termínů, se kterým se setkáme v online světě, je *digital natives*, v překladu *digitální domorodci*. Označuje se tak skupina lidí, kteří se v internetovém světě cítí jako doma, jelikož se v tomto světě již narodili. Opakem této skupiny tzv. *digital immigrants*, v češtině *digitální přistěhovalci*, zde se řadí především oblast starších dospělých. S touto teorií přišel Mark Prensky v roce 2001. Tento autor již v 90. letech poukázal na skutečnost, že poprvé v historii předběhly děti své rodiče ve znalostech technologií. Digitální technologie se však zrodily již na konci 60. let, což znamená, že za digitální domorodce jsou považováni spíše dnešní třicátníci a čtyřicátníci. Online svět však s sebou zároveň přináší rizika. Obě skupiny lidí, jak digitální domorodci, tak digitální přistěhovalci jsou ohrožení prakticky stejně. Rozdíl je však v tom, že digitální přistěhovalci rizika neznají a nemají zažité obranné mechanismy, které by aplikovali do online světa. Naopak digitální domorodci nemají nikoho, kdo by jim tato rizika vysvětlil. Zpravidla je znají, ale často je podceňují. V porovnání s reálným světem není online svět více či méně nebezpečný, přináší pouze odlišná rizika nebezpečí. Je běžné, že rodiče varují své děti, aby nikam nechodily s někým cizím, ale málo který rodiče zároveň dítě upozorní, aby si nepsal na internetu s cizími lidmi (Eckertová, Dočekal, 2013).

1.2 Sociální síť

Sociální síť, někdy označované jako SNS – *Social Networking Sites*, se používají pro zpravidla komunikaci a sebereprezentaci uživatelů internetu (Ševčíková, 2014). Jedná se o internetovou službu, které nám umožňuje vytvářet veřejné, soukromé či firemní profily nebo diskuzní fóra. Zároveň nám nabízí možnost sdílení různorodého obsahu, videí nebo fotografií. Většina obsahu je tvořena samotnými uživateli. Ten je tvořen za pomoci veřejné komunikace, příspěvku nebo chatu. Sociální síť se začaly rozšiřovat v době tzv. „neomezeného internetu“, který byl do této doby nedostupný a drahý. V současné době je nejpoužívanější sociální sítí Facebook. V důsledku jazykové bariéry byly zahraniční sociální síť pro většinu české populace nezajímavé. Následnou lokalizací služeb a vznikem intuitivních mobilních verzí se však vše změnilo (Kožíšek, Písecký

2016). Podle výzkumu Českého statistického úřadu v roce 2022 vlastnilo sociální sítě více než 5 milionu lidí starších 16 let. Tyto sítě ve velkém nahrazují dosavadní komunikaci pomocí emailu, telefonu či SMS. Můžeme říct, že se jim podařilo nahradit Skype, ten je dnes využíván pouze v ojedinělých případech, zpravidla pokud se jedná o videohovor (Eckertová, Dočekal, 2013).

1.3 Platformy

1.3.1 Sociální platformy

Facebook

Jedná se o největší sociální síť na světě. Podle výzkumu společnosti META se počet uživatelů za 1. kvartál roku 2022 přiblížil ke třem miliardám. V České republice nalezneme 4,85 milionu uživatelů této sociální sítě (datareportal.com). Facebook využívá více než 80 jazyků, včetně českého jazyka. Společnost vznikla jako studentský komunitní projekt při Harvardově univerzitě studentem Markem Zuckerbergem. Pro tuto platformu je charakteristické sdílení obsahu, interakce mezi uživateli, nebo komunikační nástroje (Kožíšek, Písecký, 2016). Eckertová a Dočekal ve své knize z roku 2013 uvádí, že Facebook využívá jedna miliarda uživatelů na celém světě. Z novějších výzkumů, uvedených výše, však můžeme vidět že k roku 2022 to byly necelé tři miliardy. Znamená to tedy, že za pouhých 9 let se počet uživatelů Facebooku zvedl o dvě miliardy. Jedná se o docela velký nárůst za tak krátkou dobu.

Od roku 2018 je věková hranice založení Facebooku v České republice 15 let. Děti mladší 15 let tak nyní potřebují k založení účtu souhlas rodičů, spousta dětí však tyto služby používá i pod minimální věkovou hranicí a bez souhlasu. Facebookem stanovená hranice je však 13 let a je na každém státu, jak si o výši této hranice rozhodne (ČT24, 2018). Kopecký a Szotkowski (2019) uvádí, že Facebook začínají děti aktivně používat kolem 12–14 let. Důvodem tohoto pozdější věku může být, že děti se po 13. roce života mohou zaměřovat na jiný typ obsahu, už jim nestačí čistě vizuální přístup a děti začínají používat také komunikační nástroje jako Facebook Messenger (Kopecký, 2019). Prvotinou u dětí bývá většinou platforma TikTok, kterou si zakládají kolem 10 let věku. Facebook se však na žebříčku popularity u dětí začíná postupně propadat (Kopecký, Szotkowski, 2019). Nepřítomnost dítěte na Facebooku, či jiných sociálních sítích může způsobit sociální vyloučení z kolektivu. I přesto je však nutné kontrolovat dítě na internetu, ale zároveň dbát na jejich práva soukromí podle „Úmluvy o právech dítěte“.

Zde se uvádí, že „žádné dítě nesmí být vystaveno svévolnému zasahování do svého soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence ani nezákonným útokům na svou čest a pověst.“ (OSN 1989, část 1, článek 16).

Instagram

Jedná se o sociální síť, která je volně dostupná veřejnosti. Její vznik se datuje k roku 2010. Dva roky po jejím vzniku ji odkoupila společnost Facebook, díky které se Instagram dostal na žebříček nejrychleji rostoucích sociálních sítí na celém světě. Je funkční ve všech operačních systémech a má také podobu webové stránky (Kubala, 2019). Tato služba nabízí především zveřejňování fotografií a videosekvencí, pro které je typické upravování za pomoci grafických filtrů. Jednotlivé příspěvky se zde označují tzv. hashtagy¹, které nám umožňují jednodušší vyhledávání podobných témat. (Kožíšek, Písecký, 2016). Tato síť se až tak neliší od jiných. Je v celku podobná Facebooku, jelikož zde nalezneme obdobnou „zed“, kde se nám zobrazují příspěvky v podobě fotografií nebo videí. Abychom tento obsah viděli, je potřeba vyhledat uživatele a začít je „sledovat“ nebo „odebírat“. Příspěvky můžeme komentovat, hodnotit srdíčkem, které je zástupným znakem pro „like“². Každý profil obsahuje v základu tři číselné údaje. Je to počet příspěvků, dále počet uživatelů, kteří tento profil sledují a počet profilů, který daný uživatel sám sleduje. Primární funkce této aplikace je zábava, lidé jsou schopni strávit zde i několik hodin. Instagram svým způsobem nahradil tradiční blogy. Většina celebrit tuto platformu používá jako sdělovací prostředek. V roce 2016 zde přibyla funkce Instagram Stories³, která byla přebraná z platformy Snapchat, a dnes ji najdeme i na Facebooku (Kubala, 2019). V roce 2019 byl počet uživatelů na světě jedna miliarda (Dočekal, Muller, Harris, Heger a kol, 2019). K roku 2022, čili o tři roky později, toto číslo vzrostlo na 1,5 miliardy uživatelů. V rámci České republiky se jedná o 3,60 milionu (datareportal.com).

Snapchat

Snapchat, původním názvem Picaboo, je aplikace, která nám umožní sdílení fotografií a videí na určitý časový usek. Snapchat je tedy ideální, pokud chceme sdílet

¹ Hashtag – Slovo nebo slovní spojení, které je označené symbolem #. Funguje na principu klíčového slova a umožňuje nám jednoduše vyhledávat texty, ve kterých se tento hashtag objevuje (Dobrozenský, 2021).

² Like – Na sociálních sítích označuje, že se uživateli něco líbí.

³ Instagram stories – Jedná se o obsah ve formě videí a fotografií, který je zveřejněný pouze 24 hodin a následně zmizí (Kubala, 2019).

fotografie nebo momenty ze svého života a nechceme, aby někomu zůstaly v telefonu trvale. Své fotografie či videa, tzv. „Snapy“, můžeme ozvláštnit speciálními filtry, barevnými texty či obrázky. Aplikace vznikla ze školního projektu Stanfordské univerzity v roce 2011. Svým způsobem funguje obdobně jako Instagram a svou popularitu má především u dětí. Jedná se o ideální místo pro kyberšikanu či vyhrůžky. Útočník totiž může zasílat výhrůžné zprávy, které během pár vteřin zmizí a pokud si oběť nestihne udělat kopii, nemá žádný důkaz pro nevhodné jednání. Dalším nebezpečným trendem je tzv. „Snapchat dysmorphia“. Trend byl zaznamenán lékaři v roce 2018 mezi uživateli Snapchatu. Ti mají totiž zájem o plastické operace, s cílem vypadat stejně jako s filtrem ze Snapchatu (Kubala, 2019). Mezi tyto proměny patří například odstranění pih, plnější rty, vytvoření dojmu větších očí, či celková úprava obličeje. Snapchat se řadí mezi silně návykové aplikace, a to z důvodu tzv. „Snapstreaku“, což je ocenění, které děti dostanou, pokud si mezi sebou posílají fotografie a zprávy po dobu tří dnů v kuse. Zároveň je aplikace upozorňuje, blíží-li se lhůta na získání odměny, a tím děti ještě více podporuje v závislosti. Odměnou je však malá bezvýznamná ikona v podobě emoji⁴. V současné době je Snapchat v úpadku, a to z důvodu konkurenční sítě Instagram, která funkce Snapchatu okopírovala. Zároveň aplikace nepřišla s žádnou novinkou a zájem uživatelů stále více upadá. Koncem roku 2018 byl počet uživatelů na světě pod 180 milionů (Kubala, 2019). Dle webové stránky datareportal.com má Snapchat k roku 2022 okolo 975 tisíc uživatelů v České republice.

1.3.2 Komunikační platformy

Messenger

Celým názvem Facebook Messenger je komunikační platforma, kterou vlastní společnost Meta platforms. Z názvu je zřejmé, že se jedná o aplikaci zaměřenou na komunikaci mezi uživateli internetu. Aplikace vznikla 9. srpna 2011. Výhodou aplikace je snadná a pohodlná komunikace bez nutnosti vlastnit profil na Facebooku. Je možné zasílat zprávy jedné osobě nebo rovnou skupině lidí. Obsahem zpráv mohou být videa, fotografie, samolepky nebo emoji. V rámci skupinového chatu můžeme vytvářet také ankety. Další funkcí jsou hlasové zprávy, které využívají především lidé, kterým se nechce psát slovní zprávu. Pro namluvení vzkazu dlouhého maximálně jednu minutu, stačí stisknout tlačítko mikrofону. Mezi relativně novější funkce patří hraní her s přáteli,

⁴ Emoji – Taktéž se jedná o smajlíka, tentokrát to však není grafický symbol, ale vizuální prvek, objevující se v elektronických zprávách.

vzájemné sdílení polohy, videohovory či Facebook stories, což je totožná funkce jako již zmíněné Instagram stories (Bršlicová, 2020). K roku 2019 se počet uživatelů na světě pohyboval okolo 1,3 miliardy (Dočekal, Muller, Harris, Heger a kol, 2019). Podle webové stránky datareportal.com se počet k roku 2022 zvýšil na 4,2 miliardy.

WhatsApp

Služba WhatsApp je dílem Jana Kouma a Briana Actona. Ti založili tuto síť v roce 2009 původně jako alternativu k SMS zprávám. V dnešní době aplikace podporuje příjem nejrůznějších medií jako fotky, text, videa, hlasové hovory, dokumenty nebo polohu. V roce 2014 se společnost připojila k Facebooku. I přesto funguje dál jako samostatná aplikace, která umožňuje posílání zpráv. Aplikace je bezplatná a je dostupná na všech operačních systémech. Název aplikace je slovní hříčkou z anglického „What's up?“, v překladu „Jak se máš?“, „Co se děje?“ (WhatsApp.com). Registrace je vázaná na telefonní číslo, které je ověřeno za pomoci ověřovacího kódu, zasláného formou SMS zprávy. Díky tomu se aplikace synchronizuje s kontakty v telefonu a vytvoří nám tak seznam lidí, s kterými si můžeme psát. Bez telefonního čísla nelezeme tuto aplikaci vlastnit. WhatsApp má také webovou podobu, která funguje na základě naskenování QR kódu a následného propojení s účtem z telefonu. V roce 2019 se počet uživatelů na světě pohyboval okolo 1,5 miliardy (Dočekal, Muller, Harris, Heger a kol, 2019). Dnes mezi uživateli WhatsAppu najdeme 2 miliardy lidí z více než 180 zemí světa. (datareportal.com)

1.4 Specifika komunikace v kyberprostoru

Termín kyberprostor se poprvé objevil v roce 1984 a to v knize autora Williama Gibsona s názvem Neuromancer. O konkrétní definici kyberprostoru se dodnes vedou diskuze (Eckertová, Dočekal, 2013). Dá se však říct, že se jedná se o online komunikaci, která probíhá za použití digitálních médií (telefon, počítač, tablet). Pro ukázkou nejednotné definice zde zmíním definici od Šmahaje (2014), který definuje kyberprostor jako síť, v internetovém kontextu jako globální síť, která utváří komunikační prostředí pro celosvětové propojení počítačů. Termín také značí hmotnou infrastrukturu digitální sítě. Od běžné komunikace se liší hned v mnoha ohledech. Tyto rozdíly spoluutvářejí ideální podmínky pro vznik rizikových jevů. Hlavním aspektem této komunikace je nedostatek neverbální složky, která nám umožňuje vyjadřovat emoce (Nakonečný, 2009 v Kopecký, Szotkowski, Dobešová 2021). Výskyt emocí nám pomáhá rozpoznat

skutečné záměry partnera během komunikace, zároveň jsme s jejich pomocí schopni odhadnout, zda nám protějšek lže či ne (Glass, 2014 v Kopecký, Szotkowski, Dobešová 2021,).

Komunikaci v kyberprostoru můžeme rozdělit na synchronní a asynchronní. Komunikace synchronní probíhá v reálném čase za pomoci chatu nebo videohovoru. Odezva uživatelů je s minimální prodlevou, díky tomu je jeho reakce spontánní. Podmínkou této komunikace je dostupnost online ve stejný okamžik jako příjemce. Tuto skutečnost zjistíme podle tzv. statusu, který nám označuje, zda jsme online či offline. Asynchronní komunikace je opakem. Typickým příkladem je email. Příjemce reaguje se zpožděním a díky tomu má možnost pro výstižnější obsah či důslednější strukturu. Nástupem moderních technologií, především chytrých telefonů, se rozdíl mezi těmito komunikacemi stírají. Situace se obrací, jelikož na email můžeme dnes odpovědět takřka okamžitě, kdežto zprávu na komunikačních platformách si můžeme odložit na později (Šmahaj, 2014).

Neverbální složku nám v kyberprostoru mohou nahrazovat tzv. emotikony⁵ či emoji. Problém je však v interpretaci těchto náhražek, neexistuje totiž jedna definice, která by nám charakterizovala veškeré emotikony, a tak ne každý uživatel pochopí, co jsme tím zamýšleli, jedná se o velmi individuální záležitost. (Divínová, 2005)

1.5 Falešné profily

Tato podkapitola pojednává o typických falešných profilech, které najdeme na internetu a na co si u nich dávat pozor. Většina predátorů má na internetu více falešných profilů. Často si těmito účty pomáhají k získání důvěry. Mohou například pobízet oběti, aby si pomocí něj ověřili jejich identitu nebo tyto profily využívají jako své „kamarády“ s kterými tráví čas a mohou je tak například označovat na fotografiích. Takový účet působí více věrohodně, než kdyby byl „prázdný“. Je důležité sledovat, kdy byl profil založen. Pokud se jedná o predátora, tak bývá založen většinou krátce, zpravidla u Facebooku. Tuto skutečnost většinou omlouvají tím, že jim byl účet ukraden či zablokován. Moc přátel na tomto profilu nenajdeme a pokud ano, tak jsou většinou stejného pohlaví a podobné věkové skupiny. Dalším typickým znakem může být popis, který navádí děti ke komunikaci např. „hledám holku 12-13 na pokec“. Takové

⁵ Emotikon – z angl. Smile, hovorově jako smajlíci (Divínová, 2005), grafický symbol či zkratka, který nahrazuje emoce a řeč těla. (scs.abz.cz)

selektování by dítě neudělalo. Dalším kritériem jsou příliš dokonalé a vyumělkované fotografie. Tyto fotografie jsou zpravidla z jedné série a nebývají z českého prostředí. Jméno profilu nám může hodně prozradit. Zvláštní a nevhodné přezdívky se sexuálním podtextem by si samo dítě nevybralo. Taktéž pokud je jméno strohé jako například Nováková, Holá, Veselá, Malá, měli bychom být obezřetní (Kožíšek, Písecký, 2016).

Odhaduje se, že až 10 % ze všech účtů na sociálních sítích jsou falešné. Zpravidla se jedná o falešné účty známých osobností jako třeba herci, politici, zpěváci či youtubeři, ale mohou zde spadat i obyčejní lidé (Mikulcová, Kopecký, 2020).

2. Kybergrooming

Kybergrooming, z angl. grooming, což v překladu znamená „péče“, či „krášlení“, se dnes řadí mezi jeden z nejnebezpečnějších fenoménů (Kopecký 2008 v Beňo 2015). Označuje chování účastníků internetové komunikace, kteří se nazývají tzv. Groomeři. Tyto osoby ve své vyhlídnuté oběti vyvolávají falešnou důvěru a snaží se jí přimět k osobnímu setkání za účelem sexuálního zneužití, fyzického napadení či nucení k dětské prostituci a dětské pornografii. S kybergroomingem se setkáme nejčastěji na komunikačních platformách, které jsou aktuálně nejpoblárnější. V dnešní době by to byl pravděpodobně Instagram, Tik Tok nebo Messenger. V době internetových seznamovacích stránek měl kybergrooming početný výskyt i zde. Byly to webové stránky jako například Lide.cz nebo Libimseti.cz, tyto platformy dnes nejsou již tak využívány. Mimo to se můžeme s kybergroomingem setkat také na různých inzerátech nabízejících práci modela/modelky nebo různé přívýdělky (Sztokowski, Kopecký, Krejčí 2013).

Jedná se o druh psychické manipulace, kde komunikuje dospělý predátor, skrytý za falešnou identitou, s dítětem. K tomu se dá využít celá řada strategií jako např. mirroring – zrcadlení, phishing⁶, uplácení, profilování oběti, zavádění sexuálního obsahu do konverzace, webcam trolling nebo izolační metody. Některé tyto strategie budou vysvětleny níže. Kybergrooming se považuje za trestný čin, konkrétně se jedná o vydírání, navazování nedovolených kontaktů s dítětem nebo sexuální nátlak (E-bezpečí, 2019).

2.1 Manipulace

Cílem groomera je vytvořit si za pomoci psychické manipulace co nejdůvěrnější vztah se svou obětí. Tento proces je individuální a odvíjí se na základě několika faktorů. Průměrná doba je cca 3 měsíce, ale mohou to být až roky. Čím delší dobu manipulace trvá, tím větší šanci má groomer, že se oběť na schůzku dostaví, jelikož zde bude čekat svého „nejlepšího kamaráda“ nebo „partnera/partnerka“. Pokud však nastane situace, že se oběť nechce dostavit na osobní schůzku, groomer přistupuje k vydírání za pomoci osobních informací, které mu dítě sdělilo či intimních fotografií, které mu byly zaslány. Proces manipulace vychází ze 4 základních etap (Sztokowski, 2013).

⁶ Phishing – jedná se o internetový útok, který se pokouší krást identitu, osobní údaje nebo peníze. Tento útok se zpravidla šíří za pomoci falešných zpráv, které odkazují na phishingové weby. (Microsoft.com)

2.1.1 Příprava na kontakt s obětí

Mezi první se řadí příprava na kontakt. V této fázi si predátor vybírá svou oběť, snaží se o ní zjistit co nejvíce informací, na základě kterých si následně vytváří svůj falešný profil. Ten většinou odpovídá věkově vybrané oběti. Podle věku oběti si také vybírá a upravuje profilovou fotografii. Falešná identita útočnicka se dělí na statickou, kde má útočník pouze jednu identitu, pomocí které komunikuje s obětí a na dynamickou, kde si predátor svou identitu upravuje a komunikuje tak s více oběťmi naráz. Rizikem dynamické identity je skutečnosti, že si predátor může zaměnit oběti. Musí si tedy pamatovat či evidovat co si s kým píše (Szołkowski, 2013).

2.1.2 Kontakt s obětí a prohlubování vztahu

Další fází je navázání kontaktu a prohlubování vztahu. K navázání kontaktu využívají hned několik technik. První je tzv. efekt zrcadlení (mirroring). Principem zrcadlení je napodobování dítěte a sdílení jeho pocitů. Predátor se tváří jako její „odraz v zrcadle“ a snaží se působit jako „spřízněná duše“. Mimo emoční stránku může také predátor sdílet společné zájmy, názory nebo oblíbené věci (Methods of Predators. iKeepSafe.org 2011 in Szotkowski, 2013). Díky tomuto efektu vzbuzuje útočník u své oběti pocit přátelství a tím může pomoci oběti překonat strach z neznámého.

Profilování oběti je další technikou, kterou predátoři využívají. Útočník kontaktuje hned několik obětí a není možné, aby si všechny informace zapamatoval. Z tohoto důvodu si vytváří profily oběti a zálohuje si společnou konverzaci. Při utváření profilů vychází z údajů, které mu oběti sdělily nebo z těch, které si útočník sám dohledal. Stejným způsobem si může údaje ověřovat.

Další možností získávání údajů je uplácení, tzv „luring“. Útočník nabízí dětem úplatky nebo dárky jako např. telefony, drahé oblečení či počítačové hry. Kromě získání důvěry a zájmu získá útočník také adresu dítěte, na kterou mu zašle zmíněný dárek (Szołkowski, 2013).

2.1.3 Příprava na schůzku

V této fázi manipulace má již útočník dostatek informací a osobních údajů, a proto začíná plánovat osobní schůzku. První krokem je překonání věkového rozdílu mezi věkem skutečným a virtuálním. Útočník vystupuje jako teenager a musí svou oběť připravit na komunikaci s dospělým člověkem. Typickým příkladem bývá vymyšlení staršího bratra, který za něj bude komunikovat v době, kdy predátor nebude dostupný

(zakázán přístup k počítači, či cesta do zahraničí). Tento vymyšlený sourozenec je však pouze další vymyšlená identita predátora. Na základě této informace oběť přijímá skutečnost, že komunikuje s podstatně starším člověkem a nevádí ji to. Další možností je oznámit oběti, že ji na místě setkání vyzvedne někdo starší, tatínek či sourozenec predátora, ve skutečnosti se jedná o jednu a tu samou osobu. Pokud však oběť odmítá osobní schůzku, útočník přechází k vydírání. Vyhrožuje, že zveřejní její nahé fotky, pošle je přátelům a rodičům, či je vyvěsí v místě jejího bydliště. Mnoho dětí se ze strachu na tuto schůzku dostaví (Szotkowski, 2013).

2.1.4 Realizace setkání

V této závěrečné fázi již útočník dosáhl svého cíle, avšak první schůzka může být zcela nevinná. Predátor si na první schůzce může pouze ověřit, jestli je oběť opravdu nezletilá, a že se nejedná o policistu či jiného nastraženého figuranta. Přinesením dárku útočník prohlubuje vzájemnou důvěru a vzbuzuje v dítěti pocit, že se skutečně jedná o toho skvělého kamaráda, kterého potkalo na internetu. V případě pokračování v osobním setkávání může dojít k sexuálnímu či fyzickému útoku. Pokud má pachatel dostatek nástrojů pro manipulaci, může oběť nutit k neustálým schůzkám, na kterých zneužívání pokračuje. Existují také případy, kdy byla oběť zavražděna hned na první schůzce (Szotkowski, 2013).

Sexuální zneužití se dělí na dotykové a bezdotykové. Do skupiny bezdotykových se řadí exhibicionismus. Jedná se o sexuální parafilii, kdy se dospěly obnažuje před dítětem nebo mu ukazuje své obnažené genitálie. Dále se zde řadí voyeurství. Zde útočníci dosahují svého sexuálního vzrušení při sledování svlékajícího se dítěte. Sledování může být buď utajené anebo k němu dítě může být donucené. Řadí se zde pouštění pornofilmu dítěti či jeho společné sledování. Posledním typem z bezdotykových zneužití je verbální zneužívání. Zde se jedná o formu obscénních hovorů, které mají sexuální podtext. Jedná se o tzv. pornolálii.

Do skupiny kontaktních zneužití řadíme vynucený pohlavní styk. Zde se může jednat o penetraci vaginální i anální. Mimo to může být provázeno tělesným zraněním. Tento typ zneužití má za následek silné psychické trauma. Intrafemorální pohlavní styk probíhá jako simulovaná soulož, kde se zneuživatel tře vlastními genitáliemi o genitálie dítěte bez penetrace. Dále zde můžeme zařadit osahávání erotogenních zón a genitálií, dráždění genitálií, nucení dítěte k masturbaci nebo orální sexuální aktivity. Specifickou

formou zneužití je komerční sexuální zneužívání, kde jsou děti využívány k pohlavnímu styku za účelem získání peněz pro útočníka (Ježková, Machková, 2012, aktual. 2023).

2.2 Webcam trolling

Tato podkapitola představuje rizikový jev webcam trolling. Je zde zařazena z důvodu úzké souvislosti s kybergroomingem, a tím napomáhá jeho realizaci. Cílem tohoto jevu je z vyhlédnuté oběti dostat intimní materiály. Základem je využití specializovaného programu, který je schopný simulovat virtuální webkameru, kterou útočník zakryje svou pravou identitu. Důvodem může být pomsta, prank⁷ nebo cílené vydírání. Predátor je schopný za pomoci tohoto programu spouštět video smyčky, které zachycují někoho jiného. Tyto smyčky jsou většinou erotického charakteru, útočníci si je stahují, zakupují nebo si je tajně pořizují. Osoby, které můžeme díky těmto smyčkám spatřit však skutečně existují (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013 v Kopecký, Szotkowski, Dobešová, 2021). V době, kdy nebyly moderní technologie natolik vyvinuté jako dnes, mohl útočník video smyčky pouze spouštět a vypínat. To vyžadovalo předem připravený striktní scénář budoucí komunikace. Dnes může predátor provádět dynamické změny, aniž by si oběť povšimnula prostrhů. Tím došlo k zefektivnění útoku a tím pádem i jejich nárustu.

Typickým charakterem webcam trollingu je absence zvukového výstupu. Predátor se tímto brání prozrazení, jelikož na webkameře vystupuje naprosto jiný člověk, než který se reálně schovává za počítačem. Komunikace zde tedy probíhá především písemně. Omluvou absence zvuku jsou zpravidla důvody jako nefunkční mikrofon. Jako ochranu zda skutečně komunikujeme s osobou, která je na webkameře, můžeme využít napsaní určitého textu na papír a ukázat jej na kameru. Skutečnost, že se nám podaří identifikovat člověka na kameře jako reálného neznamena, že mu můžeme okamžitě důvěřovat. Existují dokonce případy, kdy se predátor sám postavil před kameru, za předpokladu nízké kvality, v převleku ženy. Webcam trolling tak prochází neustálým vývojem a představuje nám neustále nové triky a praktiky predátorů, čímž se stává čím dál více nebezpečnějším (Kopecký, Szotkowski, Dobešová, 2021).

⁷ Prank – přejato z angličtiny, znamená recesi či vtipný žert.

2.3 Typologie predátora

I přes to, že neexistuje jednoznačný psychologický profil predátora, můžeme jej rozdělit dle následující typologie. Mohou existovat také kombinace těchto typologií. Kvazivoyeur – postačí se dívat. Tento typ groomera uspokojuje svou potřebu prostřednictvím webkamery. Svou oběť tak postupně vede k co nejintimnějšímu chování a o osobní schůzku nemá zájem. Přednějším je pro něj aktuální uspokojení svých sexuálních potřeb. Experimentátor – baví se, dokud oběť nezneužije. Typickým rysem tohoto typu je nevypočitatelnost a zvědavost. Predátor používá vícero identit na různých portálech a do své role se plně vžívá. Svůj postup si pečlivě plánuje a přizpůsobuje se vývoji situace. Postupně své požadavky a nátlak zvyšuje. Současně může manipulovat vícero obětí. Kriminálník – svou oběť či získaný materiál následně prodá. Cílem je získat materiály či oběť za účelem trestné činnosti. Dobrovolné i nedobrovolné. Tento typ predátora vyrábí a šíří pornografii nebo navádí oběti k prostituci. Za finanční úplatu může poskytovat typy pedofilům. Sexuální stimulaci požaduje až za druhotný zisk. Duševně nemocný – nemá nadhled. Tento poslední typ se chová na základě akutních pohnutek a popudů. Jeho chování závisí na typu onemocnění. Pochopení právních a sociálních norem je u něj nemožné či omezené (Mašková a kol, 2012).

2.4 Sociální inženýrství

Jako sociálního inženýra nazýváme člověka, který je zbláhý v manipulaci s lidmi a informacemi. Má schopnost přesvědčovat druhé pro získání vlastního prospěchu. Člověk tohoto typu se zpravidla zabývá podvody jako je rozesílání podvodných emailů, za účelem získání osobních údajů, hesel nebo čísel bankovních karet. Do této kategorie se řadí také kybergroomeri. Martin Kožíšek, vedoucí Safer Internet Centra⁸, České republiky, uvádí, že s formou sociálního inženýrství se pravděpodobně setkal téměř každý, jen si to ne vždycky uvědomí. Cílem je vyvíjení tlaku za účelem získání citlivých dat. Ve většině případů probíhá vše přes internet, útočník nepřichází do styku s obětí. Pokud se jedná o sociální inženýrství páchané na dětech, tak zde je cílem získat intimní materiály nebo záběry z webkamer. Pokud je útočník odhalen, svou prozrazenou identitu zruší a bez problému si vytvoří novou, zpravidla promyšlenější (Eckertová, Dočekal, 2013).

⁸ Safer Internet centrum – Provozuje ho sdružení CZ.NIC, správce české národní domény a jeho cílem je „je vytvářet, koordinovat a komunikovat aktivity zaměřené na zlepšování online bezpečnosti dětí a mládeže v České republice“ (člověk v tísni, 2023).

2.5 Kauzy v České republice

V této podkapitole jsou zmíněny některé případy kybergroomingu v České republice. I přes to, že zde neexistuje konkrétní zákon o kybergroomingu, je pachatel potrestán dle potenciálních přesahů do paragrafů Zákona č.40/2009 Sb., jako třeba §192 „Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie, §191 Šíření pornografie, §201 Ohrožování výchovy dítěte, §187 Pohlavní zneužití, §185 znásilnění a další.“ (Kopecký, Szotkowski, Dobešová, 2021).

2.5.1 Lukáš Bako

Lukáš Bako, v té době student lesnické akademie, je policií ČR označován za největší případ z pohledu mravností a informační kriminality ve východních Čechách. Jeho oběti se pohybovaly ve věku od 10 do 18 let a cílem bylo vlastní sexuální uspokojení. Ke hledání svých obětí využíval především Facebook a Skype, kde vystupoval pod fiktivní identitou vrstevníka dětí, někdy vstupoval i sám za sebe. S oběťmi navázal kontakt a následně po nich vyžadoval intimní fotografie či masturbaci před webkamerou. V případě odmítnutí hrozil vraždou nebo rozesláním snímků. Byl schopný přesvědčit i dítě, které mu odmítlo fotografii poslat. Vymyslel si, že už její fotky má nebo že ji za pomoci fotomontáže vyrobí. Jedním z dalších triků bylo rozesílání dětské pornografie obětem, které potom vydíral, jinak že je nahlásí na policii za uchovávání tohoto materiálu. Za celou dobu zneužil, znásilnil, nutil k prostituci nebo vydíral 45 nezletilých dívek. Nejmladší z nich měla pouhých 10 let. V roce 2016 ho tak soud, v jeho 21 letech, poslal do vězení na 8,5 let, jelikož část svých skutků spáchal jako nezletilý. Dále mu soud nařídil odškodnit oběti a nastoupit na ústavní léčbu. Podle soudu je jeho osobnost egocentrická, nevyzrálá s narcistními rysy a rozvíjí se u něj pedofilie⁹, hebefilie¹⁰, sexuální agresivita a sadismus (Vitovská, 2016; Kopecký, Szotkowski, Dobešová, 2021, Pošmura, 2016).

2.5.2 Pavel Hovorka

Pavel Hovorka patří mezi nejznámější a nejtragičtější kauzy kybergroomingu v České republice. Tohoto vrátného z pražských tiskáren dosoudili v roce 2008 za pohlavní zneužívání, svádění k pohlavnímu styku, vydírání a ohrožování mravní výchovy dětí. Mezi jeho oběti patří 20 nezletilých chlapců, z nichž 8 bylo sexuálně zneužito. Soud ho odsoudil na 6,5 let z původního trestu osmi let. Jeho oběti byly z řad

⁹ Pedofilie – Zpravidla erotická náklonnost k nedospělým dívkám či chlapcům

¹⁰ Hebefilie – erotická náklonnost k dospívajícím dívkám, považována za druh pedofilie. Je běžná u většiny mužů. (scs.abz.cz)

chlapců z dětských domovů či z internetových seznamek, zpravidla Lide.cz. Pro své oběti si vymyslel fiktivní soutěž „Dítě VIP“, kde vítězům sliboval dva týdny v Praze a zajímavé soutěžní ceny. Oběti, které na schůzku dorazily byly sexuálně zneužity. Oběti si zároveň fotografoval a natáčel. Díky těmto materiálům je následně vydíral a nutil je k pravidelným schůzkám (Třeček, Šťastný, 2009 in Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2013). Tato kauza inspirovala tvůrce filmu Seznam se bezpečně 1.

3. Psychologie

3.1 Psychologie obětí

Mezi nejčastější oběti predátorů patří dospívající dívky a chlapci ve věku 11–17 let, kteří již mají rozvinuté sekundární pohlavní znaky. Tyto osoby tráví většina času na sociálních sítích či komunikačních platformách, kde jsou náchylní k útoku predátora, jelikož si zde hledají nové kamarády či potenciální partnery. Toto chování je důvodem nedostatku sociálních dovedností a zkušeností. Mezi oběťmi proto zpravidla nalezneme děti s emocionálními problémy, nízkou sebeúctou, nedostatkem sebedůvěry, děti naivní či přehnaně důvěřivé nebo adolescenty, kteří objevují svou sexualitu (Szkotowski, 2013). Častým trikem, jak zmanipulovat dětskou psychiku je kontakt s celebritou. Predátor si vytvoří falešný profil se jménem celebrity a osloví dítě. Oběť je poctěna, že si osobnost vybrala právě ji a díky tomu je mnohem jednodušší vylákat dítě na reálnou schůzku. Typickým příkladem je příběh ze serveru Novinky.cz, z roku 2012, kde se dozvídáme o 12leté Nikole, kterou ke schůzce oslovila Ewa Farná, nebýt pohotovosti rodičů, dopadlo by to zle. Děti, které se setkaly s kybergroomingem žijí ve strachu a stresu. Mohou trpět úzkostnými stavy, poruchou spánku, odmítat komunikaci s nejbližšími nebo přehnaně reagovat na běžné situace. S cílem zahladit stopy po komunikaci s predátorem může bránit rodičům v přístupu ke svému počítači (Eckertová, Dočekal, 2013).

Charakteristickým znakem obětí je, že mají strach vyhledat pomoc, svěřit se dospělému nebo svoji zkušenost správně pojmenovat. U sexuálně zneužitých dětí můžeme pozorovat náhlé změny v chování a aktivitě, například izolace dítěte, které předtím bylo družné nebo naopak se z tichého dítěte může stát hyperaktivní. Důležité je také sledovat aktivitu ve školní výkonnosti. Dítě se mohou zhoršit známky či klesnout koncentrace pozornosti. Oběť se dále může vyhýbat lidskému kontaktu, může trpět úzkostí, depresí či zvýšenou agresivitou. Při kontaktním pohlavním styku se mohou objevit také gynekologické poranění. V extrémních případech se může jednat až o útoky z domova či sklony k sebepoškození.

Z hlediska následků platí, že čím mladší bylo dítě při sexuálním zneužití, tím jsou následky větší. Důležitým faktorem je zde také délka trvání zneužití a vazba mezi zneuživatelé a dítětem. Mezi typické následky sexuálního zneužívání patří disharmonický vývoj osobnosti, suicidální sklony, sebepoškození, depresivní ladění, možný vznik poruch chování a rizikového chování či narušení morálních hodnot. Mohou

se ale také projevít nenávisť k vlastnímu tělu, odporem k tělesné blízkosti dalších lidí a také odporem k sexuálnímu styku. S tím se pojí také neschopnost najít si v budoucnosti partnera. Dítě se dostává do vnitřního konfliktu, který má samo se sebou, a který následně vede ke zvýšenému napětí dítěte, vedoucí až k případné úzkosti (Ježková, Machková, 2012, aktual. 2023). Hanušová (2006) uvádí, že ne každé sexuální zneužití musí být spojeno s utrpením. Útočník může dítě vzrušovat či vzbuzovat u něj předčasnou sexuální aktivitu. Je však důležité si uvědomit, že pachatel se na toto nemůže odvolávat, trestní odpovědnost nese stále dospěly, kterým je v tomto případě predátor. Důležité je zmínit, že pro dítě je daleko více traumatizující situace, která nastává po ohlášení než samostatný čin. Z tohoto důvodu oběti často své výpovědi odvolávají.

Z hlediska fyzických následků pak Hanušová (2006) uvádí dvě skupiny. První skupinou jsou traumata a fyzická poškození. Zde se řadí kožní leze (hematomy na těle a v obličeji), popáleniny (opařeniny, popáleniny od cigaret), rány (v oblastní dutiny ústní a anální), alopecie (vytrhané vlasy), subdurální hematom (poranění mozku) nebo pohmoždění vnitřních orgánů. Druhou skupinou je poškození růstu a vývoje, zde se řadí podvýživa nebo opoždění psychomotorického vývoje.

3.2 Psychologie predátora

Většina lidí si pod pojmem predátor představí staršího člověka, který působí nepříjemným či nesympatickým dojmem. Pravdou však je, že groomerem může být i mladý, čerstvě dospěl muž či žena. Neexistuje zde jednotná definice, jak charakterizovat útočníka, každý útočník je zcela odlišný. Do skupiny predátorů můžeme zařadit lidi s rozličným postavením. Mezi predátory může být naprosto kdokoliv, včetně učitelů, vedoucích táborů, policistů nebo lékařů. Častým znakem predátora je také trestní bezúhonnost (Sztokowski, 2013). Predátoři se také vyznačují neobyčejnou mírou trpělivosti. Jsou schopni se svou obětí komunikovat i několik měsíců či let, dokud si nejsou stoprocentně jistí, že získali důvěru od své oběti (Kopecký 2008 v Hulanová 2012). Predátoři mají zároveň tendenci utvářet si tzv. síť predátorů, kde si aktivně shromažďují a vyměňují informace o dětech, sdílejí mezi sebou dětskou pornografii a v nejhroších případech se mohou i dopustit i únosu vytipované oběti (Sztokowski, Kopecký, Krejčí 2013; Briggs, Simon a Simonsen 2011 v Kopecký, Sztokowski, Dobešová 2021).

Pachatelé se dále mohou členit dle motivace. Kopecký (2021) uvádí klasifikaci podle Briggse, Simona a Simonsena. Představují pachatele „kteří jsou vedeni především fantazií“, tuto skupinu zajímá hlavně kybersex a uspokojení vlastních fantazií v online prostředí. Druhou skupinou jsou predátoři, „kteří chtějí navázat sexuální kontakt ve skutečném světě“. Cílem této skupiny je především obět nalákat na schůzku a následně ji zneužít.

Webstera et al. (2012), dále člení pachatele na přizpůsobivé, hypersexualizované a tzv. hledače intimity.

Posledním vymezením je členění dle Lanninga (2002), který popisuje tři druhy útočníků. První je útočník situační. Chování tohoto typu predátora nemá dlouhé trvání a není předvídatelné. Tyto predátory dělí do tří podskupin a to skupinu „normálních“. Sem spadají především jedinci, kteří v online prostředí hledají pornografii a sex. Další jsou morálně bezohlední jedinci, kteří jsou většinou násilnické povahy, řadí se sem také rodiče, především matky, které své děti nabízejí jiným uživatelům k pohlavnímu styku. Posledním typem jsou profitující pachatelé, kde je predátor motivovaný ziskem.

Další je preferenční útočník. Jedná se o jedince preferující jako sexuální partnery mladistvé (typy pedofilní, efebofilní¹¹ nebo hebefilní). Dále jedince s rozmanitým sexuálním zájmem, kteří si nezakládají na vztahu s dětmi, ale orientují se na druhy parafilie¹². Jako poslední zmiňuje latentní útočníky, kteří své sexuální preference objeví až ve chvíli, kdy dojde k oslabení zábran v kyberprostoru a naplnění jejich tužeb.

Posledním typem jsou smíšené útočníci, kteří za své chování pravděpodobně nebudou nikdy stíháni. Zmiňuje zde reportéry, kteří obchodují s dětskou pornografií, za účelem „dobrého příběhu“. Vtipálky, kterým jde pouze o zábavu nebo tzv. „starší kamarádi“, kteří se snaží navázat vztah s mladším chlapcem či dívkou. Posledním zajímavým typem jsou horliví občané, kteří se snaží vyšetřovat sexuálně motivované trestné činnosti na vlastní pěst (Kopecký, Szotkowski, Dobešová, 2021).

¹¹ Efebofilie – erotická náklonnost k dospívajícím chlapcům, je považována za druh pedofilie. (scs.abz.cz)

¹² Parafilie – Sexuální odlišnost, která je považována za poruchu osobnosti či poruchu chování. Nahrazuje termín deviace (úchylka) (scs.abz.cz)

EMPIRICKÁ ČÁST

4. Stanovení cílů a výzkumných otázek

Praktická část se zabývá problematikou kybergroomingu u žáků 2. stupně základních škol. Tento kvantitativní výzkum byl realizován za pomoci dotazníkového šetření v okrese Bruntál. Konkrétně ve městech Krnov, Bruntál, Dvorce a Rýmařov. Cílem výzkumu je zjistit četnost výskytu kybergroomingu u žáků 2. stupně základních škol, a to na konkrétních platformách, zjistit kolik času tráví děti na internetu a proč, zda si chrání své soukromí a které aplikace dnes nejvíce používají.

Z tohoto důvodu byla stanoveny následující výzkumné otázky:

- Vyskytuje se kybergrooming nejčastěji na Instagramu, Messengeru a Snapchatu?
- Komunikují děti na internetu s cizími lidmi? A kontrolují si dostatečně své soukromí?
- Jsou oběťmi kybergroomingu více dívky než chlapci?
- Znají děti pojem kybergrooming a jeho rizika?

4.1 Metoda sběru dat a výzkumný vzorek

Dotazník obsahoval celkem 27 otázek týkajících se kybergroomingu a 3 otázky o demografických údajích dítěte (škola, pohlaví, třída). Celkem se v dotazníku nacházelo 19 uzavřených otázek a 8 otevřených. Důležitou částí byla otázka č. 12 *Byl/a jsi někdy na schůzce s někým, koho jsi poznal/a pouze přes internet?* Zde se dotazník následně rozděloval na dvě části, na ty, kdo odpověděli „ano“ a ty, kteří odpověděli „ne“. Pokud zde byla odpověď „ne“, tak se dotazník zkrátil o 5 otázek, které byly rozvíjející v případě odpovědi „ano“. Dotazník byl v elektronické i písemné podobě (Příloha 1.) Většina dat byla získána online formou, ale byla zde také část odpovědí písemných. Dotazník byl zcela anonymní z důvodu citlivosti tématu. Zjišťovaly se pouze demografické údaje jako pohlaví, třída a škola.

Výzkumu se zúčastnilo 80 respondentů ze 4 základních škol v Okrese Bruntál. Výzkumný vzorek obsahuje žáky všech ročníků z druhého stupně základních škol. Šestou třídu zastoupili žáci Základní školy, Jelínkova 1, Rýmařov, sedmou třídu žáci z 1. Základní školy, Jesenická 10, Bruntál, osmou třídu Základní a mateřská škola Dvorce a devátá třída patřila Základní škole, Dvořákův okruh, Krnov. Toto rozdělení bylo

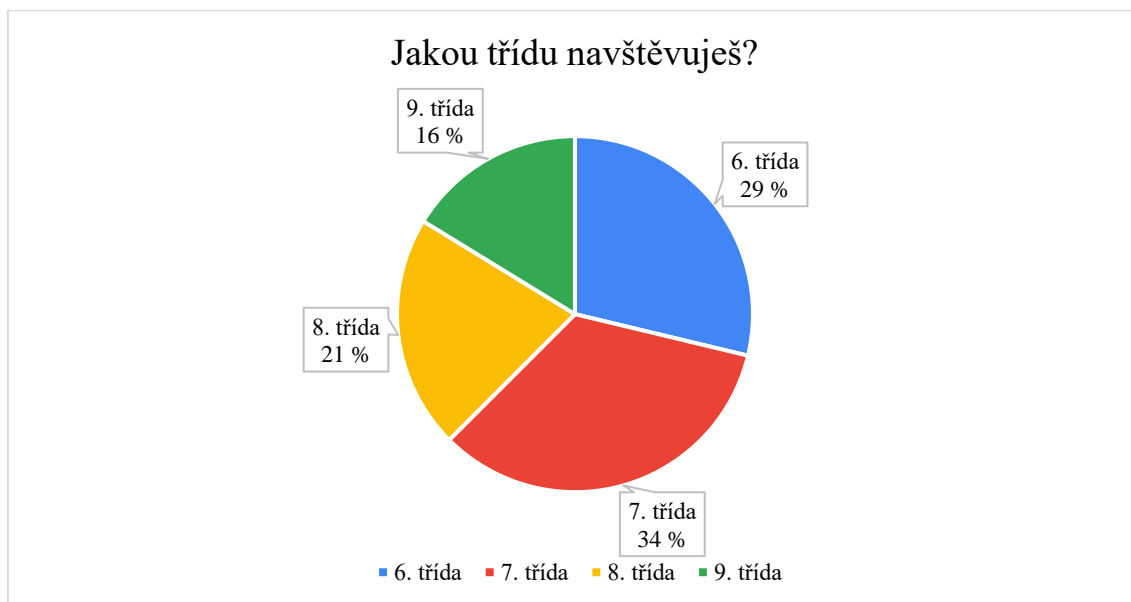
z důvodu pokrytí věkové kategorie druhého stupně a omezených možnostech v realizaci dotazníku. Ředitelé škol s výzkumem souhlasili a zapojení do něj bylo dobrovolné. Je nutno zmínit, že sehnat respondenty nebylo snadné. Setkala jsem se s neochotou některých škol, dlouhým schvalováním dotazníku nebo i neochotou některých žáků, kteří proti dotazníku rezignovali a odevzdali mi ho v nepoužitelné formě. Odpovědi byly vymyšlené, nekorespondovaly se zadáním nebo dokonce urážlivé. Jako příklad je doložen dotazník od žáka 9. třídy (Příloha 2).

4.2 Zpracování dat

Dotazníky byly zpracovány elektronicky za pomoci softwaru Google Forms a Microsoft Excel. Pro některé otevřené otázky byl využit software Mentimetr, který na základě četností odpovědí tvoří tzv. Word clouds, v překladu slovní mraky. Zde byly odpovědi respondentů vyfiltrovány do nejčastějších odpovědí a sjednoceny pod určité kategorie. Pro účely analýzy bylo vybráno 12 otázek, které budou níže vyjádřeny graficky a jednotlivě okomentovány.

4.3 Analýza dat

Otázka č. 1 – Jakou třídu navštěvuješ

Graf č. 1 Podíl respondentů podle tříd, n = 80

Tato otázka se zaměřuje na demografický údaj, který charakterizuje výzkumný vzorek. Největší zastoupení respondentů, tj. 34 %, je ze 7. třídy, kterou zde reprezentuje Základní škola Bruntál. Druhou nejpočetnější skupinou jsou žáci 6. třídy ze Základní

školy Rýmařov, tj. 29 %. Dále je zde v pořadí zastoupena 8. třída Základní školy Dvorce s 21 %. A nejméně početnou skupinou je to Základní škola Krnov s 16 %.

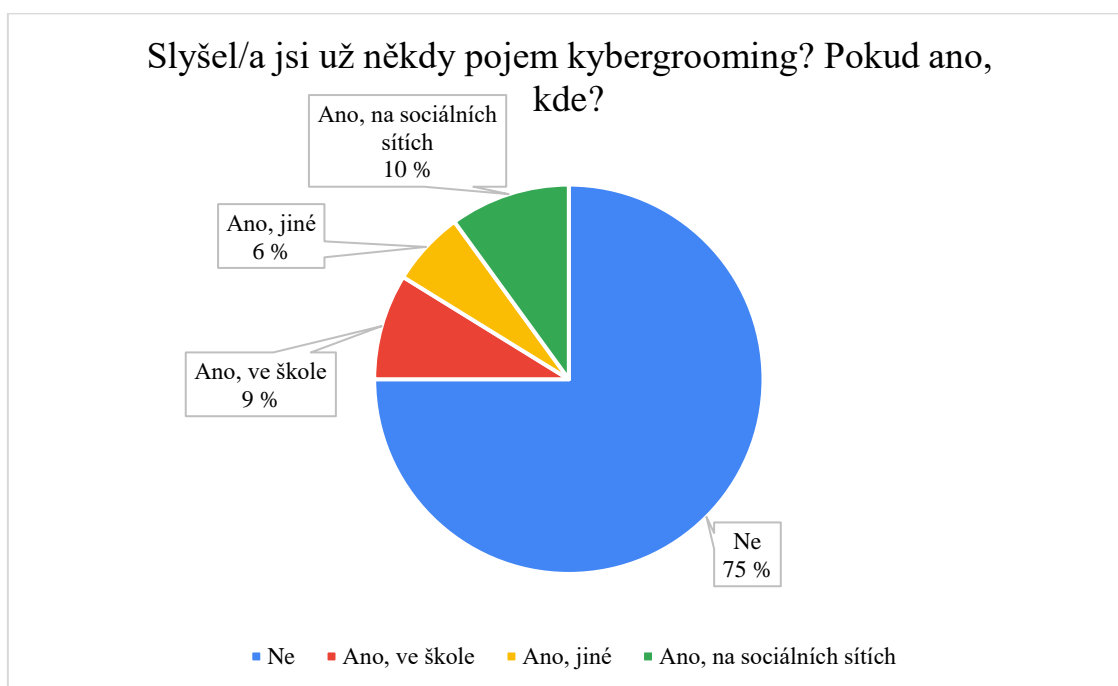
Otázka č.2 – Pohlaví

	Muži	Ženy	Celkem
ZŠ Bruntál	15	12	27
ZŠ Krnov	4	9	13
ZŠ Dvorce	7	10	17
ZŠ Rýmařov	14	9	23
Celkem	40	40	80

Tabulka č. 1 Zastoupení mužů a žen v dotazníkovém šetření, n = 80

V tabulce lze vidět složení respondentů dotazníkového šetření z pohledu pohlaví a školy. Výzkumný soubor byl rozdělen rovnoměrně – 50 % tvořili muži, 50 % ženy.

Otázka č. 3 Slyšel/a jsi už někdy pojem kybergrooming? Pokud ano, kde?

Graf č. 2 Znalost termínu kybergrooming, n = 80

Z tohoto grafu lze vyčíst, že až 75 % dětí nikdy neslyšelo pojem kybergrooming. Jedná se o poměrně velké číslo. S velkou pravděpodobností lze však předpokládat, že se jedná pouze o neznalost tohoto názvu, a ne jevu jako celku. Zmíněných 10 % dětí tento pojem slyšelo především na Instagramu. Do skupiny jiné byl zařazen například film „V síti“ (Klusák, 2020), televize, od kamarádky nebo odpověď nevím. Zajímavostí je poměr dětí, které znají kybergrooming na školy. Z dotazovaných dětí v Krnově tento pojem nezná 10 z 13, v Bruntále 14 z 27, ve Dvorcích 15 z 17 a z dotazovaných v Rýmařově 21 z 23.

Otázka č. 4 Používáš sociální sítě a komunikační nástroje? Jaké? (označ všechny co používáš)

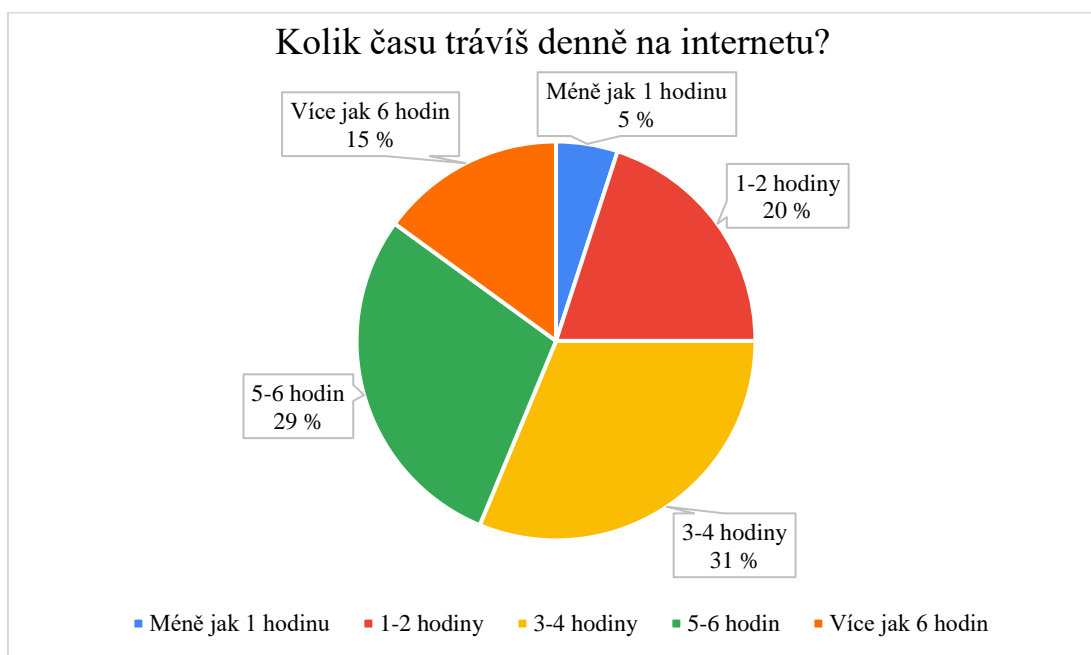

Graf č. 3 Přehled nepoužívanějších komunikačních nástrojů, n = 80

Tato tabulka znázorňuje nejčastěji používané sociální sítě a komunikační nástroje. Mezi nepoužívanější patří Instagram, který používá 66 dětí z 80 dotazovaných. Těsně za ním je TikTok s 63 respondenty a na třetím místě skončil WhatsApp s počtem 61 odpovědí. Překvapením bylo, že Facebook už mezi dětmi není tak používaný a dále, že dnešní děti používají Twitter. Tato možnost na výběr nebyla, děti ji dopisovaly k „jiným“. Mezi další odpovědi, které byly zmíněny minimálně patří Telegram, TeamSpeak, Viber, Pinterest, BeReal, Viber a YouTube.

V rámci zmíněných komunikačních nástrojích, se s nabídkou osobní schůzky nejvíce setkávají respondenti na Instagramu, a to v 15 případech. Dále zde byl uveden Facebook s 5 případy, Discord se 3 případy, Snapchat se 2 případy a Tiktok s jedním případem. Tyto odpovědi byly získány na základě vlastní zkušenosti respondentů, nebo jejich kamarádů. (vyplývalo z dotazované otázky č. 14 a č. 19)

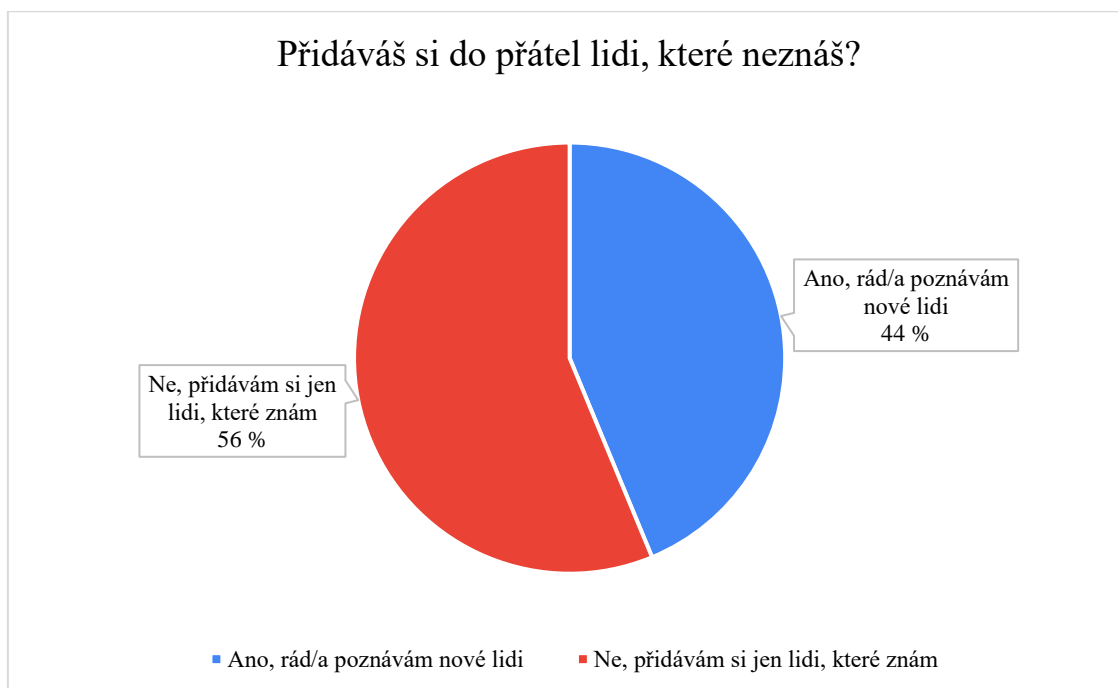
Otázka č. 5 Kolik času trávíš denně na internetu?

Graf č. 4 Doba pobytu na internetu, n = 80

V tomto grafu lze pozorovat dobu, kterou tráví respondenti na internetu. Nejvíce zastoupenou odpovědí je zde 3–4 hodiny denně a to v 31 % případu. Druhou nejčastější dobou je 5–6 hodin a to u 29 % respondentů. Nejmenší skupinu, tj. pouhých 5 %, zde pozorujeme u odpovědí méně jak 1 hodinu denně.

Otázka č. 6 Přidáváš si do přátel lidi, které neznáš?

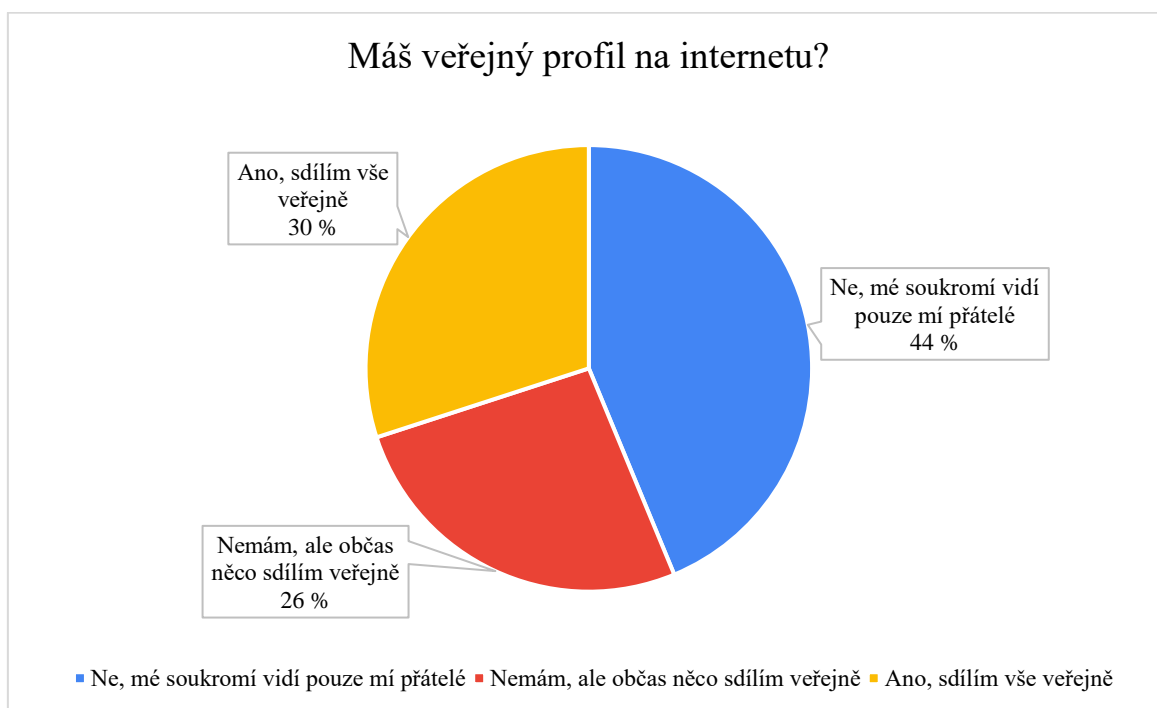

Graf č. 5 Přidávání si neznámých lidí do přátel, n = 80

Následující graf vyjadřuje skutečnost, že si respondenti přidávají do přátel lidi, které neznají. Většina respondentů, tj. 56 % uvedlo, že si do přátel přidává pouze lidi, které zná. 44 % respondentů však uvedlo, že si přidávají do přátel i lidi, které neznají. V této skupině lze pravděpodobně najít jedince, kteří si neuvědomují nebo podceňují rizika spojená s virtuální komunikací. Také zde bude pravděpodobně patřit skupina jedinců, kteří mají zkušenost s osobní schůzkou s člověkem, kterého poznali pouze přes internet.

S tím je také spojena otázka ohledně kontrolování dětí na internetu. Pouze 7,5 % respondentů uvedlo, že je rodiče pravidelně kontrolují a 23,8 % rodičů dotazovaných tyto věci vůbec neřeší. Rodiče by měli mít přehled, co děti na internetu dělají, s kým si píšou nebo jaké stránky navštěvují. Nejčastější odpovědí je „Rodiče se mě občas jen zeptají“ s 47,5 %, takže téměř polovina dotazovaných. (vyplynulo z dotazované otázky č. 4)

Otázka č.7 Máš veřejný profil na internetu?

Graf č. 6 Veřejné profily na internetu, n = 80

Z tohoto grafu lze vyčíst, že pouze 44 % respondentů má na sociálních sítích soukromý profil a dokonce 30 % dotazovaných sdílí veškeré informace veřejně.

Otázka č. 8 Stalo se ti někdy, že ti napsal/a na internetu někdo z reálného světa, koho jsi vůbec neznal/a?

Graf č. 7 Procentuální vyjádření nevyžádané konverzace, n = 80

Tento koláčový graf vyjadřuje, že 82,5 % respondentů se setkala s tím, že jim na internetu napsal někdo cizí, z nichž necelých 63 % tomuto člověku odpovědělo. (vyplývalo z dotazované otázky č. 6) Toto číslo je poměrně vysoké. Pouhých 17,5 % respondentů toto nezažilo.

Otázka č. 9 Byl/a jsi někdy na schůzce s někým, koho jsi poznal/a pouze přes internet?

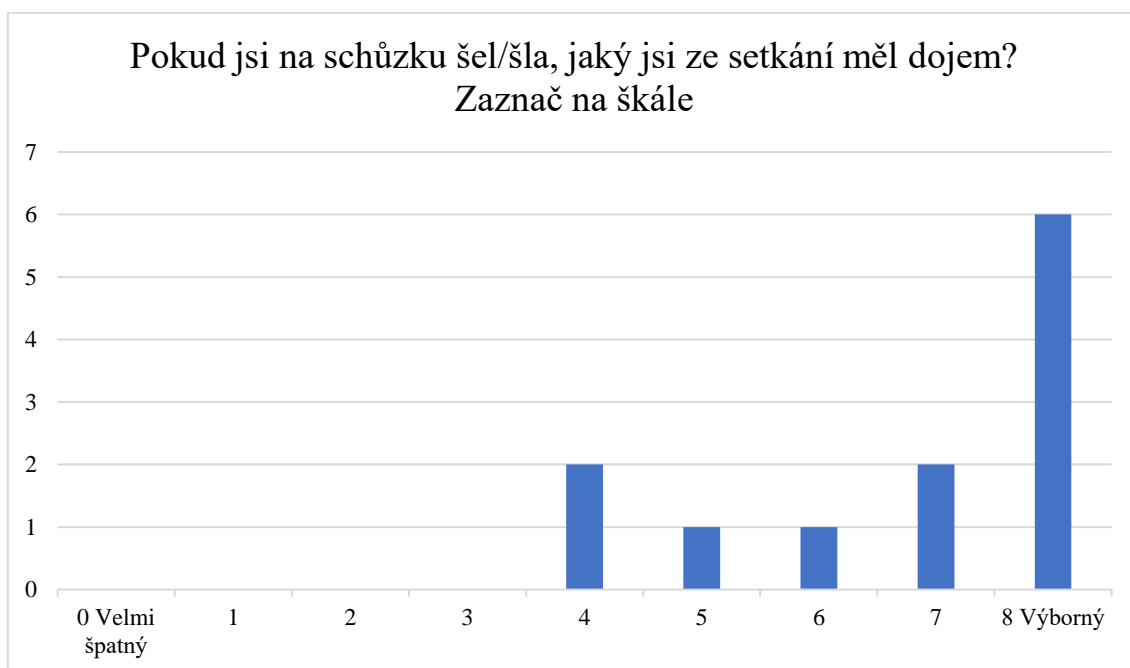

Graf č. 8 Realizace online setkání, n = 80

Tento graf vyjadřuje počet respondentů, kteří někdy byli na osobní schůzce. Z 80 dotazovaných, se osobní schůzky zúčastnilo 12 respondentů, z toho 8 žen a 4 muži. Z těchto respondentů 16,7 % tuto skutečnost nesdělilo žádnému dospělému (vyplynulo z dotazované otázky č. 13). V tom případě může dojít k zamyšlení, z jakého důvodu se nesvěřili, nebo nepodělili. Pozitivním výsledkem je, že většina dotazovaných tuto skutečnost oznámila. Jedinci, kteří nabízeli osobní schůzku byli ve více jako polovině případů muži (vyplynulo z dotazované otázky č. 15) a až 83,3 % respondentů si ověřilo jeho identitu. (vyplynulo z dotazované otázky č. 16)

Při dotazu, zda by respondenti byli ochotní jít na osobní schůzku s někým cizím, uvedlo odpověď „ne“ 62,5 %. S kamarádem, by na tuto schůzku dorazilo 20 % a 11,3 % dotazovaných by šlo dokonce samo. Zbylí by se na schůzku vydali s rodiči. (vyplynulo z dotazované otázky č. 11)

Otázka č. 10 Pokud jsi na schůzku šel/šla, jaký jsi ze setkání měl dojem? Zaznač na škále

Graf č. 9 Dojmy z osobní schůzky, n = 12

Tento graf znázorňuje dojmy respondentů z osobního setkání. 6 respondentů, tj. 50 % z dotazovaných, kteří uvedli, že někdy byli na osobní schůzce, označili číslo 8, které zde znamenalo výborný dojem. Za zmínku stojí dva respondenti, kteří označili číslo 4, jedná se tak o polovinu z možné škály a na této schůzce se mohl odehrát nějaký problém. Může to však pouze znamenat, že si respondent s dotyčným například jenom „nerozuměl“, pokud se jednalo o dítě.

Otázka č. 11 Kdo na tu schůzku přišel?

Graf č. 10 Četnost reálných příchozích na osobní schůzku, n = 12

V grafu č. 10, lze spatřit, že kromě jednoho případu, na schůzku přišlo skutečně dítě, a ne dospělý člověk. Může se tak jednat o kamarády z online her nebo seznamování se s potencionálními partnery. Nejedná se zde tedy o kybergrooming. Příklad, kde jedinec označil, že nepřišel nikdo, je zvláštní. Bohužel však neznáme bližší podrobnosti.

Otázka č. 12 Považuješ kybergrooming za nebezpečný? Co všechno se může stát?

Graf č. 11 Je kybergrooming nebezpečný? n = 80

Touto poslední otázkou se uzavřel dotazník na téma kybergroomingu a proto nemohla být závěrečná otázka jiná, než zda považujeme kybergrooming za nebezpečný. 72,5 % odpovědělo „ano“ a zbylých 27,5 % respondentů nepovažují kybergrooming za nebezpečný.

Obrázek č.1 – Slovní mrak - Nejčastěji uváděná rizika kybergroomingu, n = 80

Tento netradičně pojatý graf (=slovní mrak, word cloud) vyjadřuje nejčastěji zmíněné hrozby kybergroomingu. Nápis, který jsou uvedeny největším písmem značí

nejvyšší četnost výskytu tohoto slova nebo slovního spojení. Můžeme tedy vyčíst, že jako nejčastější hrozby považují respondenti znásilnění, vydírání, únos, zneužití, vraždu nebo hacknutí počítače. Z ostatních odpovědí stojí za zmínku jednu, která je zajímavá „*všechno nevhodné, a nejhorší je, že jsem se to dozvěděl až teď, já si myslím, že by se to mělo začít vyučovat ve školách.*“

4.4 Shrnutí výsledků

Cílem výzkumu bylo zjistit četnost výskytu kybergroomingu u žáků 2. stupně základních škol, a to na konkrétních platformách (Facebook Messenger, Instagram a Snapchat). Tento cíl byl naplněn především v otázce č. 9 - *Byl/a jsi někdy na schůzce s někým, koho jsi poznal/a pouze přes internet?* kde 15 % respondentů, tj. 12 dětí z 80 dotazovaných bylo na osobní schůzce s někým, s kým se seznámily přes internet. Nejedná se však o kybergrooming. Respondenti v dotazníku uváděli, že na schůzku dorazilo vždy dítě. Jedná se tak pouze o schůzky s kamarády z online her či seznamek. To však neznamena, že tato forma není nebezpečná, pokud se s dítětem znaly pouze online. Výskyt kybergroomingu je zde však nulový, a to se dá považovat za pozitivní výsledek. Místa nejčastějšího výskytu návrhu osobního setkání byla zjišťována v dotazníku otázkou č.14 - *Pokud jsi se někdy setkal/a s tím, že ti napsal někdo cizí a chtěl se s tebou sejit, na jakém komunikačním nástroji to bylo?* a č. 19 - *Pokud se ti to nikdy nestalo, znáš někoho, komu ano? Na jakém komunikačním nástroji to bylo?* jejichž odpovědi jsou zpracovány v rámci analýzy otázky č. 4 - *Používáš sociální sítě a komunikační nástroje? Jaké? (označ všechny co používáš).* Zde můžeme zodpovědět **výzkumnou otázku č. 1** *Vyskytuje se kybergrooming nejčastěji na Instagramu, Messengeru a Snapchatu?* Je sice pravdou, že nejčastější výskyt návrhu osobních setkání, v rámci výzkumu, pozorujeme na Instagramu a v menší míře i na Snapchatu. Překvapením zde byla platforma Discord, kde byly zaznamenány 3 výskyty nabídky osobní schůzky. Nejedná se zde však o kybergrooming.

Dalším cílem bylo zjistit, kolik času tráví děti na internetu. Z výzkumu vyplývá, že děti tráví na internetu v průměru 3–6 hodin denně. Jako nejčastější důvody trávení času poté uvádí komunikaci s přáteli, zábavu, sledování videí či nudu a „zabíjení“ času. Zároveň jeden z dalších cílů byl zjistit, jaké aplikace dnes děti používají a na kterých tráví nejvíce času. Zde bylo zjištěno, že nejvíce času tráví děti na platformě TikTok. Na druhém místě je to Instagram a na třetím WhatsApp.

Z pohledu otázky na zjišťování soukromí dětí na internetu, bylo zjištěno, že méně jak polovina respondentů, tj. 44 % má soukromý profil na sociálních sítích a jejich obsah tak vidí pouze jejich přátelé. Počet respondentů, kteří mají veřejný profil je 30 %. Zároveň však bylo zjištěno, že 82,5 % dotazovaných napsal někdy někdo cizí a z toho necelých 63 % tomuto člověku odepsalo. Čímž můžeme zodpovědět **výzkumnou otázku č. 2 - Komunikují děti na internetu s cizími lidmi? A kontrolují si dostatečně své soukromí?** Méně jak polovina výzkumného vzorku má soukromý profil a respondenti ve většině případů odpovídají na zprávy od cizích lidí.

Na **výzkumnou otázku č. 3 - Jsou oběťmi kybergroomingu více dívky než chlapci?** nelze zcela odpovědět. Zjistili jsme sice, že v rámci výzkumného vzorku, chodí dívky častěji na osobní schůzky, avšak nejednalo se zde o kybergrooming, pouze o schůzky s vrstevníky. Důležité je také zmínit, že pohledu kybergroomingu jako celku, nemusí být nutně pravda, že se s kybergroomingem setkávají více dívky než chlapci.

Poslední **výzkumnou otázkou č.4 - Znájí děti pojem kybergrooming a jeho rizika?** Zde můžeme opět odpovědět jen část výzkumné otázky, jelikož 75 % dotazovaných uvedlo, že tento pojem nikdy neslyšelo. Pokud s ním však následně byli seznámeni, tak zjistili, že toto chování znají, jenom neví jeho přesný název, který ho definuje. Z pohledu rizika kybergroomingu už můžeme říct, že většina dětí si uvědomuje, co všechno se může stát, viz otázka č. 12. Ne každé dítě však považuje kybergrooming za nebezpečný.

5. Závěr

Bakalářská práce se zaměřovala na kybergrooming u žáků 2. stupně základních škol na vybraných platformách, kterými byly Messenger, Snapchat a Instagram. V teoretické části byly vymezeny 3 hlavní kapitoly. První kapitola se zaměřovala na elektronickou komunikaci, v níž byly popsány jednotlivé sociální sítě, specifika online komunikace, falešné profily na internetu a online svět. Druhá kapitola se už týkala kybegroomingu jako samostatného jevu. Zde byly uvedeny jednotlivé formy manipulace, strategie predátorů, typologie predátora, sociální inženýrství a konkrétní kauzy kybergroomingu v České republice. Poslední kapitola teoretické části se zaměřovala především na psychologii, kde byla rozebrána psychologie oběti a psychologie predátora. Praktická část se následně věnovala analýze výzkumu, kde byly rozebrány jednotlivé otázky a odpovědi od respondentů. V úvodní části byl nastavený cíl ve znění: Zjistit četnost výskytu kybergroomingu u žáků 2. stupně základních škol, a na kterých platformách se tento jev nejvíce vyskytuje. Výsledky dotazníků nám napomohly tyto cíle naplnit. Z důvodu většího znázornění problematiky se výzkum věnoval žákům druhého stupně, ve vybraných školách, v okrese Bruntál. Původně jsem si představovala větší skupinu respondentů, avšak z důvodu neochoty a nulové komunikace u některých škol byly následně vybrány 4 výše zmíněné školy. Okres Bruntál taktéž nebyl v původním plánu práce, avšak následně jsem usoudila, že by bylo vhodné zaměřit svůj výzkum na konkrétní a menší oblast. Tento výzkum následně může pomoci školám v okrese Bruntál. V rámci výzkumu se podařilo některé stanovené výzkumné otázky zodpovědět, některé z části a na některé se nepodařilo jednoznačně odpovědět. Hlavním důvodem nezodpovězení, nebo jen částečného zodpovězení výzkumných otázek byl především nulový výskyt kybergroomingu.

Tento výzkum považuji za velmi užitečný. Kybergrooming je velmi nebezpečný jev, a v době čím dál větší modernizace technologií se může postupně objevovat čím dál více. Je proto důležité věnovat se těmto tématům a rozšiřovat u dětí povědomí o těchto rizikách. Dle výsledků některých škol by bylo také potřeba rozšířit preventivní programy či tato témata více zapojovat do výuky.

Zdroje

BEŇO, Pavel. *Šarmantní násilníci: antimobbingová příručka*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0938-6.

DIVÍNOVÁ, Radana. *Cybersex: forma internetové komunikace*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-725-4636-8.

DOČEKAL, Daniel, Jan MÜLLER, Anastázie HARRIS a Luboš HEGER. *Dítě v síti: manuál pro rodiče a učitele, kteří chtějí rozumět digitálnímu světu mladé generace*. Praha: Mladá fronta, 2019. Flowee. ISBN 978-80-204-5145-3.

ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-80-251-3804-5.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Sexuální zneužívání*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-869-9164-4.

HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.

KOPECKÝ, Kamil, René SZOTKOWSKI a Pavla DOBEŠOVÁ. *Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2021. ISBN 978-80-244-5914-1.

KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.

MAŠKOVÁ, Anna; LUKÁŠOVÁ, Kateřina; PACÁK, Rastislav. et al. *Kybergrooming a kyberstalking. Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2012, online

MIKULCOVÁ, Klára a Kamil KOPECKÝ. *Aktuální problémy mediální výchovy a mediální gramotnost žáků 2. stupně ZŠ*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5900-4.

SZOTKOWSKI, René, Kamil KOPECKÝ a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3911-2.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna. Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5010-1.

ŠMAHAJ, Jan. Kyberšikana jako společenský problém: Cyberbullying as a social problem. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4227-3.

Online zdroje

ABZ.cz: Slovník cizích slov. Scs.abz.cz [online]. 2023, <https://slovník-cizich-slov.abz.cz>

BRŠLICOVÁ, Natálie. *Postoje k užívání online komunikace u různých věkových skupin* [online]. Olomouc 2020, <https://theses.cz/id/7zp4ro/>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Jana Kvintová, Ph.D.

Český statistický úřad, *Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi osobami, sociální sítě* [online]. 23.11.2022, <https://www.czso.cz/csu/czso/6-komunikace-na-internetu-fzfb5w2yh>

Člověk v tísni, *ČTYŘI ORGANIZACE V ČESKU SPOJILY SVÉ SÍLY, ABY ZVÝŠILY BEZPEČNOST DĚTÍ NA INTERNETU.* [online]. 16.1.2023, <https://www.clovekvτισni.cz/ctyri-organizace-v-cesku-spojily-sve-sily-aby-zvysily-bezpecnost-deti-na-internetu-9893gp>

Datareportla: *All the numbers you need* [online]. Kepios, <https://datareportal.com/>

DOBROZENSKÝ, Dominik. *Víte, co je hashtag # a jak jej napsat?* Cnews.cz [online]. 10.8.2021, <https://www.cnews.cz/jak-napsat-hashtag/>

E-bezpečí, *Co je kybergrooming?* [online]. 14. 1. 2019, <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/71-trivium/1421-co-je-kybergrooming>

JEŽKOVÁ, Zuzana a Alexandra MACHKOVÁ. *Mýty a fakta o sexuální zneužívání dětí. Šance dětem* [online]. 1.11.2012, aktual. 14.3.2023, <https://sancedetem.cz/myty-fakta-o-sexualnim-zneuzivani-deti>

KOPECKÝ, Kamil. *Komentář: Facebook vs. Instagram? Který z nich u dětí dominuje? Záleží, jak staré děti sledujeme.* E-Bezpečí, roč. 4, č. 2, s. 57-61. Olomouc: Univerzita Palackého, 2019. ISSN 2571-1679. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1658>

KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI. *České děti v kybersvětě: Výzkumná zpráva* [online]. V.21. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace: O2 Czech Republic & Univerzita Palackého v Olomouci, 2019, <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>

KUBALA, Lukáš. *Facebook umírá, žezlo přebírá Instagram*. E-Bezpečí, roč. 4, č. 1, s. 34-37. Olomouc: Univerzita Palackého, 2019. ISSN 2571-1679, <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1440>

Microsoft, *Ochrana před útoky phishing, Podpora*[online]. <https://support.microsoft.com/cs-cz/windows/ochrana-p%C5%99ed-%C3%BAtoky-phishing-0c7ea947-ba98-3bd9-7184-430e1f860a44>

MOP. *Na Facebook do 15 let jen se souhlasem rodičů. Vláda schválila návrh zákona o ochraně osobních údajů*. Česká televize: ČT24 [online]. 21.3.2018, <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2425909-na-facebook-do-15-let-jen-se-souhlasem-rodicu-vlada-schvalila-navrh-zakona-o>

POŠMURA, Ladislav. *Za zneužití 45 děvčat ze sociálních sítí dostal mladý deviant 8,5 roku*. IDNES.cz: Zpravodajství [online]. 24.2.2016, https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/rozsudek-nad-lukasem-bako-za-zneuzivani-divek.A160224_100443_hradec-zpravy_the

VAŇURA, Mirek. *Děti na internetu chytají do pastí falešné celebrity*. Novinky.cz [online]. 17.7.2012, <https://www.novinky.cz/clanek/internet-a-pc-deti-na-internetu-chytaji-do-pasti-falesne-celebrity-159497>

VÍTOVSKÁ, Ivana. *Mladík zneužil 45 dívek. Dostal 8,5 let vězení*. Deník.cz [online]. 24.2.2016, <https://www.denik.cz/kralovehradecky-kraj/za-zneuzeni-desitek-divek-dostal-muz-8-5-let-vezeni-20160224-wcck.html>

Vláda České republiky, *Úmluva o právech dítěte* [online]. 30.11.2021, <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-o-pravech-ditete-42656/>

WhatsApp: o komunikační platformě WhatsApp [online]., <https://www.whatsapp.com/about/?lang=cs>

Seznam grafů, tabulek a obrázků

Grafy

Graf č. 1 Podíl respondentů podle tříd, n = 80	26
Graf č. 2 Znalost termínu kybergrooming, n = 80.....	27
Graf č. 3 Přehled nejpoužívanějších komunikačních nástrojů, n = 80	28
Graf č. 4 Doba pobytu na internetu, n = 80	29
Graf č. 5 Přidávání si neznámých lidí do přátel, n = 80	30
Graf č. 6 Veřejné profily na internetu, n = 80	31
Graf č. 7 Procentuální vyjádření nevyžádané konverzace, n = 80	32
Graf č. 8 Realizace online setkání, n = 80	33
Graf č. 9 Dojmy z osobní schůzky, n = 12	34
Graf č. 10 Četnost reálných příchozích na osobní schůzku, n = 12	35
Graf č. 11 Je kybergrooming nebezpečný? n = 80	36

Obrázky

Obrázek č.1 – Slovní mrak - Nejčastěji uváděná rizika kybergroomingu, n = 80.....	36
---	----

Tabulky

Tabulka č. 1 Zastoupení mužů a žen v dotazníkovém šetření, n = 80.....	27
--	----

Přílohy

Příloha 1 – Vzor dotazníku

Dotazník na kybergrooming

Škola: _____

Pohlaví: _____

Třída: _____

Co je to kybergrooming? Tento pojem označuje situaci, kdy nám na internetu napíše cizí člověk, kterého neznáme z reálného světa. S tímto člověkem si následně vybudujeme přátelství a on nás následně pozve na schůzku v reálném světě. Cílem této schůzky je sexuální nebo jiné zneužití.

1. Slyšel/a jsi už někdy pojem kybergrooming? Pokud ano, kde?

2. Používáš sociální sítě a komunikační nástroje? Jaké? (označ všechny co používáš)

- TikTok
- Messenger
- Instagram
- Snapchat
- Whatsapp
- Discord
- Facebook
- Jiné (napíš jaké) _____

3. V kolika letech sis založil/a svůj první profil na sociálních sítích?

4. Kontrolují rodiče, co děláš na internetu? S kým si píšeš? Jaké navštěvuješ webové stránky?

- Ano, rodiče mě kontrolují pravidelně
- Rodiče mě kontrolují jen občas
- Rodiče se mě občas jen zeptají
- Ne, rodiče to neřeší

5. Stalo se ti někdy, že ti napsal na internetu někdo z reálného světa, koho jsi vůbec neznal?

- Ano, stalo
- Ne, to se mi nestalo

6. Pokud ano, odepsal/a jsi mu?

- Ano
- Ne

7. Stalo se ti někdy, že ses skamarádil/a s někým na internetu, ale nikdy předtím jsi ho osobně neviděl/a?

- Ano
- Ne

8. Měl/a jsi někdy online hovor na internetu s člověkem, kterého jsi znal/a pouze přes internet?

- Ano, pouze s mikrofonem
- Ano, s mikrofonem i webkamerou
- Ne, neměl/a

9. Pokud jsi odpověděl „Ano, s mikrofonem i webkamerou“, vypadal ten člověk tak, jak sis ho představoval/a? Pokud jsi odpověděl jinak, otázku vynech

- Ano, vypadal
- Ne, byl starší
- Ne, byl jiného pohlaví

10. Pokud vypadal jinak, než jsi očekával/a, co jsi udělal/a?

- Vypnul/a jsem hovor
- Řekl/a jsem to rodičům
- Nic, volali jsme si dál

11. Kdyby tě tvůj internetový kamarád, kterého jsi nikdy neviděl/a, požádal, aby ses s ním potkal/a, šel/šla bys?

- Ano, šel/šla bych sám/a
- Ano, šel/šla bych s kamarádem
- Ano, ale pouze s rodiči
- Ne, nešla/nešel bych

12. Byl/a jsi někdy na schůzce s někým, koho jsi poznal/a pouze přes internet?

- Ano
- Ne

Pokud jsi odpověděl/a ano pokračuj v otázkách, pokud ne, pokračuj na otázku č. 19

13. Pokud ano, řekl/a jsi o tom nějakému dospělému?

- Ano
- Ne

14. Pokud jsi se někdy setkal/a s tím, že ti napsal někdo cizí a chtěl se s tebou sejit, na jakém komunikačním nástroji to bylo?

15. Člověk, který tě chtěl pozvat na schůzku byl muž nebo žena?

16. Ověřil sis jeho identitu? Pokud ano, jak?

17. Pokud jsi na schůzku šel/šla, jaký jsi ze setkání měl/a dojem? Zaznač na škále

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	
Špatný	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Výborný

18. Kdo na tu schůzku přišel?

- Dítě
- Dospělý člověk
- Nikdo

19. Pokud se ti to nikdy nestalo, znáš někoho, komu ano? Na jakém komunikačním nástroji to bylo?

20. Kolik času trávíš denně na internetu?

- Méně jak 1 hodinu
- 1-2 hodiny
- 3-4 hodiny
- 5-6 hodiny
- Více jak 6 hodin

21. Na kterém komunikačním nástroji nebo sociální síti trávíš nejvíce času?

Přiřaď čísla od 1 do 7 (1 = „Zde trávím nejvíce času“ 7 = „Toto skoro vůbec nepoužívám“)

- ___ TikTok
- ___ Messenger
- ___ Instagram
- ___ Snapchat
- ___ Whatsapp
- ___ Discord
- ___ Facebook

Pokud jsem na nějakou zapoměla, napiš ji sem _____

22. Proč tyto komunikační nástroje používáš? Co tě na nich baví?

23. Přidáváš si do přátel lidi, které neznáš?

- Ano, rád poznávám nové lidi
- Ne, přidávám si jen lidi, které znám

24. Máš veřejný profil na internetu?

- Ne, mé soukromí vidí pouze mí přátelé
- Nemám, ale občas něco sdílím veřejně
- Ano, sdílím vše veřejně

25. Označ všechny situace, který jsi někdy zažil/a na internetu, pokud se ti žádná nestala, otázku přeskoč

- Na sociálních sítích mi napsal cizí člověk
- Někdo mi poslal nevhodnou/intimní fotografii
- Někdo mě poprosil, abych o našem psaní neříkal/a rodičům
- Setkal/a jsem se s někým, koho jsem znal pouze přes internet
- Někdo po mně chtěl poslat intimní fotografii
- Píšu nebo psal/a jsem si s někým cizím

26. Považuješ internet za nebezpečný?

- Ano
- Ne

27. Považuješ kybergrooming za nebezpečný? Co všechno se může stát?

Příloha 2 – ukázka nevhodného vyplnění dotazníku

Dotazník na kybergrooming

Škola: ZŠ Dvoračkův okruh Pohlaví: utací Helikoptera

Třída: 9: A

Co je to kybergrooming? Tento pojem označuje situaci, kdy nám na internetu napíše cizí člověk, kterého neznáme z reálného světa. S tímto člověkem si následně vybudujeme přátelství a on nás následně pozve na schůzku v reálném světě. Cílem této schůzky je sexuální nebo jiné zneužití.

1. Slyšel/a jsi už někdy pojem kybergrooming? Pokud ano, kde?

ne

2. Používáš sociální sítě a komunikační nástroje? Jaké? (označ všechny co používáš)

- TikTok
- Messenger
- Instagram
- Snapchat
- Whatsapp
- Discord
- Facebook
- Jiné (napíš jaké) _____

3. V kolika letech sis založil/a svůj první profil na sociálních sítích?

nevím

4. Kontrolují rodiče, co děláš na internetu? S kým si píšeš? Jaké navštěvuješ webové stránky?

- Ano, rodiče mě kontrolují pravidelně
- Rodiče mě kontrolují jen občas
- Rodiče se mě občas jen zeptají
- Ne, rodiče to neřeší

5. Stalo se ti někdy, že ti napsal na internetu někdo z reálného světa, koho jsi vůbec neznal?

- Ano, stalo
- Ne, to se mi nestalo

6. Pokud ano, odepsal/a jsi mu?

- Ano
- Ne

7. Stalo se ti někdy, že ses skamarádil/a s někým na internetu, ale nikdy předtím jsi ho osobně neviděl/a?

- Ano
- Ne

8. Měl/a jsi někdy online hovor na internetu s člověkem, kterého jsi znal/a pouze přes internet?

- Ano, pouze s mikrofonem
 Ano, s mikrofonem i webkamerou
 Ne, neměl/a

9. Pokud jsi odpověděl „Ano, s mikrofonem i webkamerou“, vypadal ten člověk tak, jak sis ho představoval/a? Pokud jsi odpověděl jinak, otázku vynech

- Ano, vypadal
 Ne, byl starší
 Ne, byl jiného pohlaví

10. Pokud vypadal jinak, než jsi očekával/a, co jsi udělal/a?

- Vypnul/a jsem hovor
 Řekl/a jsem to rodičům
 Nic, volali jsme si dál

11. Byl/a jsi někdy na schůzce s někým, koho jsi poznal/a pouze přes internet?

- Ano
 Ne

jo s kamoš
Pokud jsi odpověděl/a ano pokračuj v otázkách, pokud ne, pokračuj na otázku č. 18

12. Pokud ano, řekl/a jsi o tom nějakému dospělému?

- Ano
 Ne

13. Pokud jsi se někdy setkal/a s tím, že ti napsal někdo cizí a chtěl se s tebou sejít, na jakém komunikačním nástroji to bylo?

14. Člověk, který tě chtěl pozvat na schůzku byl muž nebo žena?

15. Ověřil sis jeho identitu? Pokud ano, jak?

16. Pokud jsi na schůzku šel/šla, jaký jsi ze setkání měl/a dojem? Zaznač na škále

0 1 2 3 4 5 6 7 8
Špatný ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ Výborný

*jsste jebnutí nebo
ca však se nebarim
40 letými dědky*

17. Kdo na tu schůzku přišel?

- Dítě
- Dospělý člověk
- Nikdo

18. Pokud se ti to nikdy nestalo, znáš někoho, komu ano? Na jakém komunikačním nástroji to bylo?
normálně se stejně starý borci

19. Kolik času trávíš denně na internetu?

- Méně jak 1 hodinu
- 1-2 hodiny
- 3-4 hodiny
- 5-6 hodin
- Více jak 6 hodin

20. Na kterém komunikačním nástroji nebo sociální síti trávíš nejvíce času?
nevím nepočítám to jak jebnuti

Přiřaď čísla od 1 do 7 (1 = „Zde trávím nejvíce času“ 7 = „Toto skoro vůbec nepoužívám“)

6 TikTok

5 Messenger

1 Instagram

3 Snapchat

7 Whatsapp

1 Discord

7 Facebook

Pokud jsem na nějakou zapoměla, napiš ji sem _____

21. Proč tyto komunikační nástroje používáš? Co tě na nich baví?

*protože mám kamarády jsem normální ne jen kvůl oba-
vím se přes to*

22. Přidáváš si do přátel lidi, které neznáš?

- Ano, rád poznávám nové lidi
- Ne, přidávám si jen lidi, které znám

*Ana protože kdž na icla někoho reji
že a je s ním standy tak se s ním
bavím nevím co si myslíte kkt*

23. Máš veřejný profil na internetu?

- Ne, mé soukromí vidí pouze mí přátelé
- Nemám, ale občas něco sdílím veřejně
- Ano, sdílím vše veřejně

Ana ale nic tam nedávám fakt kkt jste

24. Kdyby tě tvůj internetový kamarád, kterého jsi nikdy neviděl/a, požádal, aby ses s ním potkal/a, šel/šla bys?

- Ano, šel/šla bych sama
- Ano, šel/šla bych s kamarádem
- Ano, ale pouze s rodiči
- Ne, nešla/nešel bych

nikdy protože jsme se s kamošema bavili a šly jsme ven

25. Označ všechny situace, které jsi někdy zažil/a na internetu, pokud se ti žádná nestala, otázku přeskoč

- Na sociálních sítích mi napsal cizí člověk
- Někdo mi poslal nevhodnou/intimní fotografii
- Někdo mě poprosil, abych o našem psaní neřikal/a rodičům
- Setkal/a jsem se s někým, koho jsem znal pouze přes internet
- Někdo po mně chtěl poslat intimní fotografii
- Píšu nebo psal/a jsem si s někým cizím

26. Považuješ internet za nebezpečný?

Ano

Ne

*protože vím s kým se bavím a nejsou debil který
neříká má díra*

27. Považuješ kybergröbbing za nebezpečný? Co všechno se může stát?

*ne myslím si že tam jsou jen debilové kteří neumí
dělat dotazníky*

Děkuji za vyplnění, můžeš dotazník odevzdat 😊

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Tereza Koreníková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Kybergrooming u žáků 2. stupně základních škol na vybraných komunikačních platformách (Instagram, Snapchat, Messenger)
Název v angličtině:	Cybergrooming on secondary schools on selected communication platforms (Instagram, Snapchat, Messenger)
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá problematikou kybergroomingu u žáků 2. stupně základních škol na vybraných komunikačních platformách. Teoretická část obsahuje charakteristiku elektronické komunikace, popis jednotlivých platforem, popis typických falešných profilů, ideálních pro manipulaci dětí a závěrem psychologii dítěte a predátora. Praktická část se zaměřuje na děti 2. stupně základních škol v okrese Bruntál, a to v městech Bruntál, Krnov a Rýmařov a Dvorce, kde byla zkoumána četnost obětí kybergroomingu napříč městy a věku. Výzkum byl realizován formou dotazníkového šetření. Cílem výzkumu bylo zjistit, co vede děti k používání těchto platforem a která platforma je nejčastější ve výskytu kybergroomingu.
Klíčová slova:	Kybergrooming, sociální sítě, rizikové chování, predátoři, žák základní školy, komunikační platformy, oběť, sexuální zneužívání, manipulace

Anotace v angličtině:	The bachelor's thesis deals with the issue of cybergrooming among 2nd grade elementary school students on selected communication platforms. The theoretical part contains the characteristics of electronic communication, a description of individual platforms, a description of typical fake profiles, ideal for manipulating children and finally the psychology of a child and a predator. The practical part focuses on children in the 2nd grade of primary schools in District Bruntál and it contains city Bruntál, Krnov, Rýmařov and Dvorce, where the frequency of victims of cybergrooming across cities and ages was examined. The research was carried out in the form of a questionnaire survey. The aim of the research was to find out what leads children to use these platforms and which platform is the most common in the occurrence of cybergrooming.
Klíčová slova v angličtině:	Cybergrooming, social networks, risky behavior, predators, elementary school student, communication platforms, victim, sexual abuse, manipulation
Přílohy vázané v práci:	Dotazník
Rozsah práce:	44 stran + přílohy
Jazyk práce:	Český jazyk